

С Т А Н О В И Щ Е

относно: дисертационен труд на тема:
„Наказателноправна защита на политическите права на гражданите“, област на висшето образование: 3. социални, стопански и правни науки; професионално направление: 3.6. право; научна специалност: наказателно право

автор: Николета Кирилова Кузманова
магистър по право

рецензент: проф. Лазар Георгиев Груев
доктор по право

Кандидатът за придобиване на образователната и научна степен „доктор по право“ Николета Кузманова е асистент в катедрата по наказателноправни науки на Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Тя води упражнения и чете отделни лекции – по възлагане – по учебната дисциплина Наказателно право пред студентите от трети и четвърти курс на факултета.

Познавам автора от много години. Интересът ѝ към наказателното право, което тя прие като своя професионална съдба, датира още от студентските ѝ години. Скоро след завършването на Юридическия факултет при СУ „Св. Кл. Охридски“ започва работа като преподавател по наказателно право в Академията на МВР, а от 01.10.2000 г. е главен асистент. От 05.11.2012 г. и до момента тя е преподавател в ЮФ на СУ „Св. Кл. Охридски“. През годините Николета

Кузманова успешно съчетава работата си като преподавател и експертната дейност в други държавни институции – Народно събрание, МВР, Министерство на правосъдието, ДАНС. Подчертавам още веднъж обаче – като експерт (законодателен референт, старши и главен експертен сътрудник, държавен експерт). Това съчетание на преподавател и същевременно експерт, чиято работа е тясно свързана с обсъждане и анализ на законопроекти в областта на наказателното право, без съмнение, допринася за обогатяване на професионалния ѝ профил и възможност да види „в ход“ реализирането (нереализирането) на предварително моделирани правни конструкции. Активно е участието ѝ и в работната група по подготовката на проекта за нов Наказателен кодекс. Вероятно това съчетание е причината и за ориентацията на колегата Кузманова към темата на дисертационния труд – „Наказателноправна защита на политическите права на гражданите“.

Още тук ще кажа, че изборът на тема е особено удачен, по няколко съображения, най-важните от които са:

- Нейната дисертабилност – недостатъчно задълбочено и самостоятелно разработена в други съчинения и
- Възможността, която темата предоставя на автора за проявление на изследователските му умения – както по-обща, да ги наречем основни теоретични разработки от общата част на наказателното право, така и по-конкретни, свързани с особената част и в частност – с анализа на отделни състави на престъпления, при които се засягат политическите права на гражданите. И в двете части Николета Кузманова се е справила добре.

Представената разработка е в обем 237 страници, подразделена на увод; две глави; изводи и предложения и заключение. Вътре в главите са обособени параграфи. Структурата е логична и съответства като подход при така формулираната тема. В първата глава – „Значение на понятието за политическите права на гражданите в наказателното право“ – са разгледани по-общите въпроси на съотношението на наказателното право с другите правни отрасли, същността на понятието „политически права на гражданите“, видовете политически права, както и историческото развитие на уредбата на тяхната защита. Втората глава е посветена на действащата уредба и анализа на конкретните разпоредби в НК, свързани с наказателноправната защита на политическите права. На тази основа са изведени – напълно логично – изводите и предложенията, до които коректният анализ води.

Без съмнение едно от достойнствата на работата е умението на автора да постигне добър баланс между отделните, но взаимосвързани части на разработката. Първата глава е по-малка по обем (с. 8 – с. 65), но тя съдържа изключително ценни постановки, част от които – например относно съотношението (връзката) на наказателното право с другите правни отрасли и в частност с конституционното право и с теорията на правата на човека – по повод на конкретната тема – са несъмнен принос в разработването на този въпрос. На пръв поглед втората глава е дебалансирана, но подобен извод би бил не само формален (брой страници), но и по същество – дълбоко неверен. Напротив, мисля, че съвсем правилно авторът акцентира в тази част от работата си преди всичко на проблемите, които се поставят при уредбата в НК и прилагането ѝ по повод участието на гражданите в референдум и защитата на избиращелното право (с. 87 – с. 190). Това са

едни от най-важните, защитени и чрез методите на наказателното право, обществени отношения с особено практическо значение. Специално следва да се подчертае добрия анализ в частта от разработката, посветена на проблемите за „купуването на гласове“, проблеми, които, за съжаление, са неизменно във фокуса на общественото внимание при провеждане на избори, особено през последните години.

Николета Кузманова добросъвестно е проучила и коректно използва и цитира в дисертационния си труд достъпната ѝ правна специализирана литература, която е във връзка с темата. Справката за литературните източници съдържа 51 заглавия, а бележките под линия са над 300. В този смисъл, едно от изискванията при оценката му – възможността на автора да издири, проучи и анализира кръга от разработки по темата – е убедително доказана и следва да се отбележи по достойнство. И още нещо. Добре е, че по отделни въпроси, след коректно позоваване, тя има куража да не се съгласи с мнения на колеги работили по темата и убедително, на базата на конкретни аргументи, да изложи и защити своята теза по един не само логичен, но и базиран на подробна аргументация, начин.

Специално следва да се отбележи, защото е важно, че изводите, които авторът прави към края на работата са напълно логически свързани с предхождащия ги анализ и са негово естествено продължение. Те са поднесени стегнато в добра последователност. Още по-добро впечатление правят предложенията *de lege ferenda*, които са подготвени и представени прецизно, правно-технически грамотно и – което е най-важното – научно обосновано. Ако се възприемат и от законодателя, то без съмнение, работата ще изпълни една от важните задачи на подобни разработки в областта на

наказателното право, а именно да подпомогне законодателния процес в посока неговото усъвършенстване.

Заслужава да се отбележи добрия стил, езиковата култура и прецизността на изложението. Работата се чете лесно, текстът е разбираем, навлизането в проблемите е методически последователно.

Публикациите на Николета Кузманова – подробно описани в автореферата към дисертационния труд са разнообразни по тематика и задълбочени и обхващат най-важните проблемни моменти по темата. Те следва изрично да се посочат и високо оценят. За отбелязване е и активното участие на кандидата в редица семинари, конференции и други научни и научно-приложни форуми.

Като учен Николета Кузманова се отличава с трудолюбие, широка обща и специална правна култура и информираност.

Отличителната ѝ черта като преподавател е съчетанието на добре премерена взискателност от една страна и задълбоченост при поднасянето на учебния материал – от друга.

II.

Дисертационният труд „Наказателноправна защита на политическите права на гражданите“ съдържа много нови научни постановки, обогатява съществуващите знания в областта на наказателното право и в по-голямата си част улеснява съдебната практика и обновлението на законодателството в тази област. Той представлява задълбочено и цялостно изследване на тази проблематика у нас.

Убеден съм, че рецензентите ще посочат по-подробно приносните моменти в работата, поради което тук ще отбележа

само най-съществените конкретни приносни моменти в нея накратко:

- Доброто полиграфическо оформление на труда и отработения стил на изложението, които позволяват то да се чете леко, без напрежение, което пък способства за по-доброто му разбиране и усвояване от читателя.

- Гледната точка на практическата полезност от една страна и вътрешната съгласуваност и теоретична обосновааност – от друга.

- Използваният комплексен подход при изследването на социално-правните явления.

- Съчетаването на формално-юридическият подход към нормите на закона и социологическият подход към социалните причини, породили законовите правила и определящи в крайна сметка тяхното съдържание и развитието им в динамика.

- Изясняване на съотношението между едно от основните политически права – изборителното право и прякото участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление.

- Пълно и задълбочено е изследването относно системата на престъпленията против политическите права, като особено следва да се подчертае онази част, която съдържа критики към актуалната законова регламентация, научнообосновеният анализ на причините за това, както и добре обосновааните изводи и препоръки.

- На последно, но не и по значение място следва да бъдат отбелязани изключително добре формулираните, научно обосноваани и без съмнение изключително навременни

предложения за усъвършенстване на законовата регламентация, предложения конкретно формулирани и добре премислени.

В **заключение** смятам, че кандидатът отговаря на критериите и е изпълнила изискванията, предвидени в Закона за развитието на академичния състав в Република България и чрез представената дисертация на тема **„Наказателноправна защита на политическите права на гражданите“** доказва способността си за самостоятелни научни изследвания. Като вземам предвид приносните моменти в рецензирания труд, цялостното научно творчество и ползотворната, с доказани педагогически умения преподавателска дейност на кандидата, си позволявам да препоръчам на уважаемото жури да гласува за придобиване на образователната и научна степен „доктор по право“ от Николета Кирилова Кузманова.

София, 25.08.2014 г.

Рецензент:

(проф. Л. Груев)